

Juha Mäenpää ps

Kirjallinen kysymys Maailman terveysjärjestön (World Health Organization, WHO) kansainväliseen terveyssäännöstöön (International Health Regulations, IHR) liittyvistä päätöksistä

Eduskunnan puhemiehelle

Maailman terveysjärjestö WHO:n 77. yleiskokous järjestettiin 27.5.—1.6.2024 Genevessä, Sveitsissä. Asialistalla oli useita aiheita, kuten universaali terveyskattavuus ja mikrobilääkeresistenssi, terveysraportit Ukrainasta ja Gazasta sekä WHO:n ja globaalin terveyshätätilannevalmiuden ja -vasteen vahvistaminen, muun muassa tarkoituksena hyväksyä kansainvälisen terveys-säännösten (International Health Regulations, IHR) muutokset ja uusi pandemiavarautumista ja pandemioiden torjuntaa koskeva kansainvälisen sopimus. Näistä erityisesti IHR-muutoksiin liittyvä päätöksenteko on joutunut arvostelun kohteeksi.

Kriitikot kertovat, että joukko IHR:n muutoksia hyväksyttiin 1.6.2024 WHO:n 77. yleiskokouksessa ilman jäsenvaltioiden mahdollisuutta äänestää. Voimassa olevan IHR:n mukaan WHO:n pääjohtajan olisi tullut antaa jäsenvaltioille neljä kuukautta aikaa perehtyä päätöksen kohteena oleviin IHR:n muutosehdotuksiin, mutta arvostelijoiden mukaan jäsenvaltioiden edustajat saivat ne luettavaksi vain tunteja ennen niiden hyväksymistä. IHR-muutosten tiedoksi antamisessa olisi siis tapahtunut sääntörikkomus.

Kansainvälisen prosessin lisäksi huomio on kohdistunut kansalliseen prosessiin. On esitetty näkemyksiä, joiden mukaan kesäkuussa 2024 hyväksytyt IHR-muutokset koskevat perustuslakia ja Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa kansainväliselle WHO-järjestölle ja sen kanssa yhteistyössä toimiville kansainvälisille toimielimille ja kaupallisille yrityksille. Muutosten sanotaan myös vaarantavan valtiosäännön kansanvaltaisia perusteita.

Suomen perustuslain 94 § "Kansainvälisten velvoitteiden ja niiden irtisanomisen hyväksyminen" toteaa: "Eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Eduskunnan hyväksyminen vaaditaan myös tällaisen velvoitteen irtisanomiseen. Kansainvälisen velvoitteen tai sen irtisanomisen hyväksymisestä päätetään äänten enemmistöllä. Jos ehdotus velvoitteen hyväksymisestä koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, se on kuitenkin hyväksyttävä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä. Kansainvälinen velvoite ei saa vaarantaa valtiosäännön kansanvaltaisia perusteita."

Kirjallinen kysymys KK 473/2024 vp

Suomen perustuslain 95 § "Kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattaminen" taas linjaa: "Valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Muilta osin kansainväliset velvoitteet saatetaan voimaan asetuksella. Lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä."

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Pitääkö Suomen valtio Maailman terveysjärjestön (World Health Organization, WHO) kansainväliseen terveyssäännöstöön (International Health Regulations, IHR) kesäkuussa 2024 tehtyjä muutoksia oikeudellisesti pätevinä WHO:n yleiskokouksessa mahdollisesti tapahtuneesta sääntörikkomuksesta huolimatta ja

käsitelläänkö Maailman terveysjärjestön (World Health Organization, WHO) kansainväliseen terveyssäännöstöön (International Health Regulations, IHR) kesäkuussa 2024 tehtyjen muutosten hyväksyminen Suomen eduskunnassa päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä?

Helsingissä 20.12.2024

Juha Mäenpää ps